

Pensii pentru cerșetorii familiști: Aspecte ale asistenței publice muntene în prima jumătate a secolului al XIX-lea

Livadă-Cadeschi, Ligia

Veröffentlichungsversion / Published Version

Zeitschriftenartikel / journal article

Empfohlene Zitierung / Suggested Citation:

Livadă-Cadeschi, L. (2008). Pensii pentru cerșetorii familiști: Aspecte ale asistenței publice muntene în prima jumătate a secolului al XIX-lea. *Annals of the University of Bucharest / Political science series*, 10, 87-101. <https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:0168-ssoar-378505>

Nutzungsbedingungen:

Dieser Text wird unter einer CC BY-NC-ND Lizenz (Namensnennung-Nicht-kommerziell-Keine Bearbeitung) zur Verfügung gestellt. Nähere Auskünfte zu den CC-Lizenzen finden Sie hier:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.de>

Terms of use:

This document is made available under a CC BY-NC-ND Licence (Attribution-Non Commercial-NoDerivatives). For more information see:

<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

**PENSII PENTRU CERȘETORII FAMILIȘTI.
ASPECTE ALE ASISTENȚEI PUBLICE MUNTENE
ÎN PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XIX-LEA**

LIGIA LIVADĂ-CADESCHI

În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, apăreau în Țara Românească și Moldova primele forme de asistare a săracilor finanțate și girate de domnie ca instituție, nu de domn în ipostaza sa de creștin exemplar. Departamentul Epitropiei Obștirii, de care țineau toate aceste forme de binefacere publică, accentuat etatizate, a funcționat cu certitudine de la 1775 (deși există sugestii documentare că la acea dată aveam a face de fapt cu o reorganizare a lui) până la 1832, când este desființat prin Regulamentul Organic și înlocuit cu Eforia caselor făcătoare de bine și de folos obștesc.

Prevederile Regulamentului, în ediția sa moldovenească, plasau binefacerile sub patronajul domnului și al Obicinuitei Obșteștești Adunări¹. Spitalele, școlile publice și *casele făcătoare de bine și de folos obștesc* cădeau, conform Regulamentului Organic al Valahiei, în sarcina Ministrului Trebilor din Lăuntru; aceste atribuții s-au luat Ministrului Trebilor din Lăuntru prin legea din 1831 asupra Îndatoririlor Logofeții Trebilor Bisericești². Logofeția, la rândul ei, tutela nou înființata Eforie a caselor făcătoare de bine și de folos obștesc prin care era organizată efectiv binefacerea publică. Din păcate, eforia nu dispunea de autonomie financiară, derularea banilor alocați ei de la bugetul de stat fiind supusă acordului formal al Logofeției Trebilor Bisericești.

La 30 ianuarie 1832, căpăta *putere de pravilă* proiectul *Regulamentului pentru Institutul sârmanilor copii, pentru Institutul cerșetorilor, pentru Casele ajutoarelor ce se împărțesc pe la săraci pela zile de sărbători mari și la biserici și schituri întrebuițate*³. Regulamentul era împărțit pe secțiuni și capitole. Primele dintre acestea priveau formalitățile administrative referitoare la *obrazele care vor arăta cuviincioasele dovezi și vor dobândi drept a se împărtăși din periodiceștile*

¹ *Regulamentele Organice ale Valahiei și Munteniei*, ed. PAUL NEGULESCU și GEORGE ALEXIANU, București, 1944, p. 11.

² *Ibid.*, p. 69.

³ *Analele Parlamentare ale României, tom II, Obicinuita Obștească Adunare a Țării Românești, 1831-1832*, Imprimeria Statului, București, 1832, pp. 255-268.

ajutoare ale Casii de milostenie și schema de funcționare (număr de angajați, atribuții, localurile administrației) a caselor publice. Respectivetele persoane „se vor înscrie în condica cea rânduită pentru aceasta și va primi fieșcarele pentru suma ce i se va orândui un bilet tipărit sub pecetia Casei pensiilor. [...] În condica cea rânduită pentru înscrierea pensionarului se va însemna numele, porecla și locuința fieșcării dintre dînșii arătând atât în cifre cât și în slove suma cea coprinsă fieșcării obraz. Pentru fieșcare pensionar se va trimite preotului din mahalaua sa o prescurtă arătare dintrăceastă condică. Când vreunul din pensionari se va întâmpla să-și strămute locuința sau se va însura sau va muri, preotul mahalalii va fi dator la asemenea întâmplare să dea în știrea casei pensiunilor care va însemna pe unul ca aceștia pe marginea condicelor zise mai sus”. Capitolul al III-lea, *Pentru cerșetori*, prevedea că: „Toți cerșetorii din București se vor strânge de către agie și câți dintr-înșii vor fi căsătoriți se vor îndatora a locui pe la casele lor și vor avea pensii de la institut fieșcare câte lei 15 pe lună, bez un rând de haine pe tot anu. La fieșcare trimestru cerșetorii vor merge la direcție și vor primi pensia hotărâtă; iar rândul de haine li se vor da în săptămâna patimilor, care să nu fie mai scumpe de lei cincizeci unul”⁴. Iar Capitolul al IV-lea, *Pentru casele ajutoarelor ce se împărțesc pela săraci la zile de sărbători mari și pe la biserici și schituri întrebuințate* hotăra ca suma de „lei 34 030 să se împărțească la săraci și scăpătați ce nu vor fi având alt ajutor al stăpânirii pe la zile de sărbători mari”⁵.

Numărul cerșetorilor asistați de stat se ridica, în conformitate cu prevederile regulamentului, la 120, dintre care 70 în institut și 50 cu pensie. În cazul în care numărul cerșetorilor ar fi depășit cifrele stabilite, aceștia urmau să fie trimiși pe la mănăstiri „până se va deschide vreun loc în institut sau între pensionari de va fi familist”.

Punerea în practică a prevederilor regulamentului de mai sus presupunea însă un număr important de alte demersuri administrative și instituționale, cel care ne interesează aici cu precădere fiind legat de recenzarea cerșetorilor și a săracilor de asistat la domiciliu (pentru a se putea începe plata lefurilor acestora). Un an și jumătate de la înființarea ei, Eforia caselor făcătoare de bine se străduia încă și din nefericire fără rezultate concludente, să obțină respectivele liste, a căror întocmire revenea poliției. Deși încă de la sfârșitul lui februarie 1832, Eforia produsese un model de cap de tabel pentru catagrafia cerșetorilor și a săracilor, în martie anul următor aceasta nu era încă alcătuită. Mai mult, Agia, căreia Eforia i se adresase prin intermediul Logofeției Pricinilor Bisericești, răspundea la 5 martie 1833, că “asemenea catagrafie s-a trimis din anul trecut 1832 cinstitei logofeții”, unde urma i se pierduse definitiv, de vreme ce Eforia continua să o ceară și în lunile următoare. Până în iunie 1833 corespondența dintre cele trei instituții nu înregistrează însă decât cereri al căror

⁴ *Ibid.*, p. 261.

⁵ *Ibid.*, p. 263.

răspuns nu sosește niciodată⁶. Documentele pe care le vom aduce ulterior în discuție pe parcursul articolului nostru, nu depășesc anul 1836, ceea ce pare să sugereze că ambele categorii de săraci-cerșetori, familiști, nefamiliști, ajung să beneficieze efectiv de formele de asistență legiferaute pentru ei la 1832, către anii 1835 (cerșetori trimiși la mănăstirea Plumbuita)-1836. În primii ani de funcționare, Eforia caselor făcătoare de bine nu reușise să facă funcțional un sistem permanent de asistare a săracilor cerșetori, netrecând dincolo de alocațiile ocazionale oferite cu prilejul unor sărbători importante (de care putea beneficia însă o categorie mai largă de scăpătați).

*

În conformitate cu prevederile regulamentului citat anterior, săracii familiști, căsătoriți, câteodată părinți ai unor copii minori beneficiau, în limita numărului stabilit de lege, de o pensie lunară de 15 lei și de un rând de haine anual. Ajutorul se acorda în urma înscrierii pe listele de săraci asistați la domiciliu ale eforiei și se plătea pe baza unui bilet individual, netransmisibil, unde erau înregistrate datele de identitate și semnalmentele beneficiarului, precum și sumele încasate. Iată cum arăta un astfel de bilet: „Bilet pentru cerșătorii familiști cu pensie pe lună câte lei 15 / Văpseaua Neagră // Mahalaua Sf. Ștefan // No. al casii / Staicu sin Stan bătrân / Caracteristice acestea: de ani 90, de stat mărunț, părul capului albu, ochii verzi, fața obrazului oacheșă. / Va priimi pe toată luna de la prezidenția eforii caselor făcătoare de bine lei cincisprezece. / 31 mart 1839 / (Adăugat la sfârșit) S-a dat pe anul 1839 un rând de haine”/ (Urmau apoi sumele înscrise lunar, în momentul în care se făcea plata către beneficiar)⁷.

În cazul în care biletul era pierdut, comisia vopselii putea da beneficiarului acestuia o adeverință pe baza căreia i se elibera un nou bilet: „Noi cei mai jos iscăliți mahalagii cât și epistatul mahalalei pentru un bilet de milă ce l-au avut Ilie sin Drăghiciu ot mahalaua Foișor și acum întâmplându-se de s-au pierdut i s-au dat această dovadă din partea noastră către cinstita eforie a caselor făcătoare de bine rugând-o și pe cinstita comisie locală de l-au adeverit”; eforia la rândul ei, „cercetând mai întâi lista cerșetorilor și găsind pe pomenitul că au fost prenumerat între cerșetori pensionari pe temeiul aceștii adeverinți îi va slobozi pensia sa și bilet cel nou”⁸.

Ajutoarele lunare nu puteau fi cumulate cu nici un alt fel de subvenție, referindu-ne aici în primul rând la așa numitele *mile periodicești*. Ele se acordau cu ocazia marilor sărbători religioase sau a aniversărilor de peste an din familia domnitoare, mai curând scăpătaților decât cerșetorilor, iar cuantumul lor depindea

⁶ Arhivele Naționale Istorice Centrale (în continuare ANIC), inventar 2347, fond „Eforia caselor făcătoare de bine”, dosar 23/1832, ff. 1, 8-9, 10-15.

⁷ *Ibid.*, dosar 257/1839, f. 18.

⁸ *Ibid.*, dosar 231/1838, f. 125.

de starea socială a beneficiarului. Beneficiarii milelor periodicești erau în majoritate covârșitoare văduve, fără a fi însă excluse celelalte categorii de nevoiași, cu condiția ca aceștia să nu figureze și pe listele pensiilor lunare. Teoretic, cele două tipuri de ajutoare asistau două tipuri diferite de incapacitate de muncă sau mai corect de muncă retribuită, în cazul văduvelor. Într-o lume în care femeia are în primul rând responsabilități domestice, iar veniturile familiei sunt asigurate de bărbat, dispariția acestuia din urmă echivala cu privarea gospodăriei de orice sursă de venit. În al doilea caz, ajutoarele se adresau diferitelor categorii de invalizi, handicapați sau bolnavi incurabili, în primul rând bărbați, dar nu numai, care nu puteau presta o activitate retribuită sau socialmente recunoscută drept utilă (exemplu femeile oarbe sau epileptice care nu pot nici munci, nici îndeplini sarcini casnice). Limitele de demarcație între categoriile de beneficiari și cele de ajutoare nu erau însă rigide. Unica regulă ce nu putea fi transgresată privea imposibilitatea cumulării a două tipuri de subvenții. În schimb acestea erau interșanjabile în măsura în care resursele o permiteau. Trecerea de pe lista ajutoarelor ocazionale pe cea a ajutorului lunar permanent era condiționată de renunțarea la cel dintâi și de existența locurilor vacante pentru cel de-al doilea. Dumitru *damblalâu* cu soție și copii din mahalaua Silivestru dă jalbă direct la domnie cerând să i se „orânduiască lefșoară pe fieștecare lună”. Jalba ajunge în cele din urmă la Eforia caselor făcătoare de bine, care cere comisiei respective adeverință de starea mai sus numitului. Preoții și mahalagii adevăresc pentru „acest Dumitru bărbieru ce este beteag de un picior de patima damblalii și este cu totul și în desăvârșită scăpătăciune, om cu copii și fără de casă, umblă din casă în casă și în care nu este vrednic a-și căpăta nici hrana vieții sale și fiind vrednic de a-i împărtași de milă, i-am dat această adeverință supt a noastră iscălitură”. Între timp însă, eforia descoperise că „numitul Dumitru fiindcă se află la bileteri nu poate a se împărtași de câte ori poate, ori pentru că se mai află și alte văduvi asemenea sărace fără a se împărtași vreodată”⁹. Deși formulele folosite în document nu sunt lipsite de o anume doză de confuzie, credem că în această situație avem a face cu un pensionar „fiindcă se află la bileteri”, care solicitase probabil și un ajutor ocazional, tipic pentru văduvele sărace pe care eforia le invocă în răspunsul său.

În cazul lui Stan vizitiul datele problemei se inversează: „aflându-se bolnav prin spitaluri și neputându-și dobândi tămăduirea au rămas ca să se hrănească cu cerșutu aici în oraș dând și jalbă către Milostivia sa Vodă ca să aibă această slobozenie, apoi fiindcă cerșetorii sunt popriți și orânduși la deosebite locuri... [și] pentru că se află și cu familie”, Departamentul pricinilor din lăuntru, prin intermediul Logofetei bisericestilor, cere Eforiei caselor făcătoare de bine identificarea unei soluții în această situație. Dar eforia răspunde că „pomenitul Stan vizitiu fiind așezat la milele periodice nu se poate a fi totdeodată și între

⁹ *Ibid.*, ff. 36-37.

cerșetorii cu pensie, ci rămâne ca deschizându-se vacanță, pe de o parte să se așaze între cerșetori, iar pe de alta să i se ia biletul să se dea altei fețe sărace”¹⁰.

Deși pensia se acorda individual, ea trebuia să acopere cheltuielile întregii familii; doi oameni bătrâni sau bolnavi din aceeași familie (soț și soție) nu puteau beneficia simultan de acest ajutor. Dacă banii se dovedeau insuficienți pentru supraviețuirea a două persoane, ambele infirme sau bolnave, singura soluție era internarea acestora fie într-unul dintre spitalele destinate săracilor (Colțea și Iubirea de oameni), în cazul în care se putea spera în ameliorarea stării respectivului individ, fie în institutul săracilor, în cazul celor fără speranță de tămăduire.

Despre ceea ce însemna în mod real această pensie ne-am putea face o idee urmărind câteva prețuri ale alimentelor de bază, din vremea respectivă. La 1834: ocaua de pâine obișnuită varia între 12 și 24 parale, de carne de vită între 18 și 28, de fasole între 20 parale și 1 leu; vadra de rachiu de drojdie între 8 și 35 lei; vinul prost între 1,10 și 6 lei; un cal între 30 și 350 lei, o vacă între 45 și 180 lei, un porc între 12 și 50 lei; plata pentru o zi de muncă a unui cioban sau a unui croitor varia de la 2 la 5 lei, o zi de muncă la câmp se plătea de la 2 la 25 lei în funcție de zonă și de greutatea și complexitatea muncii respective (cărăușiile erau cel mai bine plătite)¹¹. Dacă leul de calcul avea 40 parale (conform Regulamentului Organic¹²), iar ocaua aproximativ un kilogram și un sfert¹³, cu 15 lei s-ar fi putut cumpăra aproximativ 130 kg de pâine din cea mai proastă calitate, 87 kg de carne de vită sau 78 kg de fasole. Raportate la numărul de zile dintr-o lună, la numărul de membri ai familiei și la faptul că supraviețuirea acesteia presupunea și alte cheltuieli decât cele alimentare (lemne de foc, îmbrăcăminte) aceste cifre nu sunt deloc spectaculoase. Luând de exemplu doar pâinea, produsul de bază de fapt în alimentația populară, o familie și-ar fi putut asigura din 15 lei, aproximativ 4 kg de pâine zilnic. Or, la aceeași vreme, rațiile alimentare ale săracilor internați la Mărcuța, Colțea sau Filantropia, și care presupuneau oricum pe lângă pâine și legume, carne și chiar vin și rachiu, recomandau 1kg și un sfert, 1 kg, respectiv o jumătate de kg (în cazul bolnavilor) de pâine pe zi pentru un om¹⁴.

¹⁰ *Ibid.*, f. 39-40.

¹¹ *Statistici din epoca regulamentară. Extract din prețurile oficiale (Țara Românească) dela 1830 până la 1858 (în lei vechi și parale)*, pp. 264-269.

¹² COSTIN KIRIȚESCU, *Sistemul bănesc al leului și precursorii lui*, I, Editura Enciclopedică, București, 1997, p. 120.

¹³ Ocaua echivala cu 1,27 kg. în Tara Românească, vezi *Notice sur la Roumanie, principalement au point de vue de son économie rurale, industrielle et commerciale suivi du catalogue spécial des produits exposés dans la section roumaine à l'Exposition universelle de Paris, en 1867 et d'une notice sur l'histoire du travail en ce pays*, Librairie A. Franck, Paris, 1868, p. XXI.

¹⁴ Pentru rațiile alimentare din așezămintele de binefacere, LIGIA LIVADĂ-CADESCHL, „Institutele pentru săraci din Țara Românească în prima jumătate a secolului al XIX-lea. Îndestularea cerșătorilor și a smintiților de la Mărcuța”, în *Caiete de Antropologie Istorică*, V, 1-2 (8-9), ianuarie-decembrie 2006, pp. 281-294 / (număr special intitulat *Identități și sensibilități alimentare europene*).

La eșalonul cel mai de jos al nivelului popular, familii întregi de săraci păreau dependente de suma de 15 lei lunar cu care își asigurau subzistența. La fel se întâmplă și în cazul lefii de doică, doar cu puțin mai mare, 18 lei pe lună, dar care presupunea în plus îngrijirea copilului încredințat. Nu același lucru se poate spune însă despre persoanele cu o origine socială mai apreciată, dar totalmente scăpătate. Stanca, *fata fără de vedere* din mahalaua Biserica Doamnei, personaj de condiție aparent mai bună, deși beneficiară a unei pensii obișnuite de 15 lei lunar, reclamă, la domnie, cuantumului insuficient al acesteia: „Cu al doilea jalbă iar mă arăt la Măriile voastre și mă rog cu lacrimi fierbinți ca să fie pentru pomenirea sufletilor răposaiilor Mării voastre și pentru îndelungați anii Mării voastre, că cu toate că din jalbă ce am dat mai nainte Mării voastre m-ai trimis către cinstita logofeție bisericească unde milă câte cinsprezece pe patru luni și mă mir cum o să-mi țiiu viața numai cu acești cinsprezece lei: Mai vârtos eu că mă aflu fără vederi și cu o soră nevrednică și mă aflu în casa părintească cu șederea, m-am ținut cu mila a Prea Înălțatului Domn că-mi da câte un galben pe lună și eram mulțămită, și nu mai făceam supărare, care leafă o primeam de la dumnealui paharnicul Costache Petrescu, și acum nu mi se dă nici aceia leafă, și mă mir cum o să trăiescu, că eu n-am fost învățată ca să cer pe drumuri. De aceia mă rog Mării voastre ca să te milostivești asupra-mi, ca să poruncești unde se cuvine, ca să mi se dea leafa care mi se da de către Înălțatul Domn că am rămas cu totul de n-am cele ce trebuință face în casă și nici lemne de foc și cum Sfântul Duh te va milostivi asupra mea sărăcia”¹⁵. Dacă un galben echivala cu 31 lei și 20 parale¹⁶, înțelegem că pensia nefericitei jăluitoare se redusese la jumătate, pierdere cu atât mai dramatică cu cât din suma respectivă trebuiau să trăiască nu una, ci două persoane.

*

Cererile de pensie se adresau Eforiei caselor făcătoare de bine și de folos obștesc. Ele trebuiau să înfățișeze, spre justificarea demersului, situația solicitantului și să fie însoțite de o confirmare a acesteia de către vecini și, eventual, preoții parohiei. Atunci când numărul solicitărilor depășea numărul de pensii prevăzut de lege, petiționarul era înștiințat că trebuie să aștepte eliberarea unui loc pe listă, ceea ce echivala cel mai adesea cu moartea altui pensionar. Lipsa de eficiență, deja recunoscută probabil a eforiei, îi determină uneori pe oameni să se adreseze direct unor foruri cu putere decizională sporită, cum ar fi Departamentul Trebilor din Lăuntru, Logofeția Bisericeștilor sau domnia de-a dreptul. Departe de a conturna eforia, aceste cereri ajung la destinatarul lor legal, pe un traseu administrativ mai lung și mai întortocheat, la capătul căruia le așteaptă aceeași rezoluție tradusă de obicei prin amânare ”până la vacanție”.

¹⁵ ANIC, inv. 2347, fond „Eforia caselor făcătoare de bine”, dosar 257/1839, ff. 10-12.

¹⁶ COSTIN KIRIȚESCU, *op. cit.*, p. 116.

Un document nedatat, dar situat imediat după un altul emis la 3 martie 1837, pare să fie un fel de astfel de listă de așteptare, întocmită pe vopsele, în funcție de cererile primite. În vopseaua verde erau înregistrate 6 cereri, în cea albastră 12, în cea neagră 13, iar în cea galbenă 10. Din totalul de 41 de solicitanți, 35 erau bărbați, toți menționați cu soțiile, unul singur, Gheorghe bătrânul, fiind înregistrat „cu fată mare”. Cinci solicitanți sunt înregistrați ca bătrâni, restul fiind invalizi (de ochi, de mâini, de picioare), paralizați (damblalâi) sau epileptici¹⁷. Ceea ce ni se pare semnificativ este faptul că, încă din primele luni ale unui singur an, numărul de cereri aflate pe lista de așteptare se apropia vertiginos de cel al pensiilor stabilite prin lege și care, odată atribuite, erau plătite până la încetarea din viață a beneficiarului (fără a mai fi necesare alte confirmări la diverse intervale de timp, decât în cazurile speciale în care eforia bănuia o tentativă de fraudă). Înțelegem astfel că măsurile imaginare de stăpânire pentru eradicarea cerșetoriei în rândul săracilor infirmi familiști, deși salutare, erau total insuficiente pentru a produce rezultatele scontate.

Motivele care îi făceau pe oameni să apeleze la respectivele subvenții nu difereau fundamental de cele care justificau o cerere de internare în institutul cerșetorilor. Sărăcia, infirmitățile, bătrânețea sunt invocate invariabil. Lor li se adaugă, acolo unde este cazul, slujba pe care solicitantul a îndeplinit-o, mai ales atunci când ea stă la originea bolilor sau a infirmităților acestuia, precum și numărul copiilor sau al altor membrii ai familiei aflați în întreținerea sa. Petiționarii acoperă un registru social popular destul de variat, de la foști cerșetori profesioniști, care nu-și mai pot practica meseria în noile condiții legale, la foști slujbași mărunți împiedicați de boli sau infirmități să mai onoreze vreun angajament remunerat sau la orășeni cu oarecare stare inițială, dar scăpătați și lipsiți de oricare altă sursă de venituri. În cazul celor dintâi primează, în ordinea justificărilor, interzicerea cerșitului, în cazul celor din urmă incapacitatea de muncă indusă de o boală sau de un accident grav. Chiar dacă par diferite, ambele tipuri de justificări trimit la o motivație comună, boala care le afectează capacitatea de muncă. În fond, cerșetoria înseși în logica tradițională devenea legitimă numai atunci când era practică de cei incapabili de muncă.

Până la data reafirmării interzicerii cerșetoriei, altminteri veche de cel puțin o jumătate de veac, săracii loviți de un handicap evident, agravat adesea de bătrânețe, nu se sfiiseră să apeleze la acest mod de a-și câștiga traiul zilnic. Într-o ordine morală creștină, mai ales la nivel popular, stigmatul fizic era condiția necesară, dar și suficientă, a recursului la mila publică. Odată cerșitul prohibit, toți acești oameni cer autorităților substituirea pomenii cu nou înființatele ajutoare de la stăpânire, reclamate tocmai în virtutea interdicției care lovea unica lor sursă de venituri.

¹⁷ ANIC, inv. 2347, fond „Eforia caselor făcătoare de bine”, dosar 211/1837, f. 2.

Anghel cerșetoru ot mahalaua Popii Soare, vopseaua Neagră, nr. 818, trecut între familiști, ca la vreme de *vacanție* să se așeze între pensionari jăluia: „că eu aflându-mă desăvârșit în ticăloasă stare a bătrâneților împovărat și cu familie și până acum altă chiverniseală n-am avut decât m-am hrănit cu cerșut pe la sfintele biserici. Iar acum nici cu aceasta văz că nu sunt îngăduit a mă mai ajutora, ci văz că sunt cu totul pornit spre amară deznădăjduire: 1: iu pentru că mă aflu desăvârșit bătrân și cu familie neavând de la nimeni câtuși de puțin ajutor; 2: lea mă aflu cu patima vătămăturii și orbu de vederi încât după ce înserează nu mai sunt destoinic nici din casă afară a eși până nu mă va purta altul. De aceea cu fierbinți lacrimi mă rog cinstitei logofeții ca împreună cu ceilalți cerșetori familiști ce li s-au orânduit de către mila stăpânirii pensie de câte cincisprezece lei pe fieștecare lună, să fiu și eu prenumărat împreună cu aceia”¹⁸.

Logofeția Pricinilor Bisericești înainta spre rezolvare eforiei o jalbă care fusese adresată direct domnului, „ca după mijloacele ce va avea potrivit și cu orânduelile ce se păzeste și cu alți cerșetori familiști să facă cuviincioasa punere la cale, spre a nu mai supăra auzul Mării sale cu asemenea cereri, în vreme ce stăpânirea l-au înființat o dată mijlocu pentru a lor nevoie”. Deși cazul înfățișat pare vechi și legat de un demers colectiv anterior, „jalba ce au dat mării tale din partea noastră a ologilor a șchiopilor și a orbilor încă de se apropie anu”, nu trece mai departe de înscrierea pe lista de așteptare, deși petiționarul obținuse aparent pensie, în posesia căreia nu putuse însă intra, fiind bolnav la data întocmirii actelor: „și fiindcă la ceilalți milogi li s-au orânduit leafă câte tal. 15 pe toată luna, iar eu atunci aflându-mă bolnav 7 luni de zile, am rămas pe dinafară și nu mi s-au orânduit și mie leafă ca și la ceilalți. Și pentru că eu sunt om familist cu patru copii am fost și vătaf peste acești nevolnici, atât în zilele Domnului Caragea, cât și în zilele Mării sale, fostul Domn Grigore Ghica, Doamne mă rog fă-ți pomană și cu mine nevolnic și poruncește a-mi orândui și mie o leafă precum s-au orânduit și la ceilalți fiindcă sunt poprit a nu cere pe drum și mare pomenire vei avea” (*Gheorghe nevolnic olog cu 4 copii și cu nevastă*)¹⁹. Documentul sugerează că în primele decenii ale secolului al XIX-lea, până la Regulamentele Organice ar mai fi existat o formă de organizare a cerșetorilor (formula *vătaf peste nevolnici*) de tipul vechilor breasle ale calicilor probabil, despre care însă nu deținem nici un alt fel de informații documentare, în acest stadiu al cercetării.

Mai fericit, *Dumitru orbu cu Ileana soția lui* obține bilet de pensie în februarie 1837. Este vorba tot de un cerșetor de meserie, chiar internat la Malamuc, de unde ieșise pe chezășia fratelui: „Plecat fac arătare că eu sunt unul dintre creșetorii trimiși la schitu Malamucu și de acolo frate-meu Tănase chirstigiu prin jalbă ce au dat atunci la acea cinsită eforie s-au legat prin

¹⁸ *Ibid.*, dosar 189/1836, ff. 2-3.

¹⁹ *Ibid.*, ff. 6-7.

chezășie, care se află astăzi în canțelarie, cum că mă va hrăni pe mine și pe copiii mei cu toate cele trebuincioase ale vieții pentru totdeauna, și m-au slobozit de acolo ca să șez în casa pomenitului meu frate nefiind volnic a mai cere pe uliță, târguri și biserici, și așa au și urmat până astăzi, iar acum și-au tras mâna de asupra mea și ca să nu mai fiu preumblându-mă cu cerșutu, plecat mă rog ca să fiu și eu așezat la vacanție între cerșetori pensionari”. Chezășia, înregistrată însă în cancelaria eforiei demonstrează că „Tănase fratele jăluitarului prin înscrisul său se leagă că va fi răspunzător dacă jăluitarul va mai umbla cu cerșutu și nu va sta în casa sa. Iar pentru ca să-l hrănească nimic nu se îndatorează”²⁰.

Avizul favorabil al eforiei îl obține și un alt fost internat la Malamuc, *Stan dambalâu ologu ot mahalaua Pantilimonului*, a cărui soție se adresează direct domnului. Logofeția Pricinilor Bisericești, la care jalba ajunsese în cele din urmă, se adresa eforiei pohtind-o „ca potrivit cu orânduelile întocmite pentru mărginirea și ținerea unor asemenea familiști cerșetori și care în adevăr vor fi în neputință de a se hrăni cu munca mâinilor să facă cuviincioasa punere la cale”. Și de această dată eforia se afla în fața unui caz mai vechi, pe care încercase inițial să îl rezolve prin internarea respectivului individ la Malamuc, internare care se soldase însă cu agravarea bolii acestuia: „Jăluiesc milostivirii Înălțimii tale că sunt ani 12 de când pătimește soțul meu Stan de dambla, nefiind vrednic de nici o muncă, ci până în regula ce s-au făcut a nu lăsa pe săraci să capete tot au trăit cu milă de la creștini, ori de aici încoace nemailăsându-l a mai căpăta, ne-am vândut toată agonisita noastră din tinerețe și am mâncat-o, și acum mai pe urmă, văzându-ne în brațele periciunii fără de nici o nădejde de nicăeri, am dat încă două jălbi Înălțimii tale și au mers în cinstita logofeție bisericească și toate au rămas nelucrătoare de la care n-am văzut nici o mângâere, ci din poruncă au fost dus la Malamuc și l-au ținut un an și jumătate și din nenorocire mai adăogându-se boala, căci au luat și mâinile de tot neputând nici să le miște, nici să mănânce sau să bea, l-au trimis acasă și eu n-am cu ce-l căuta, nici nu poci munci ceva să-l hrănesc, că pier și eu pe lângă el, apoi după ce că picere n-are, de ochi nu vede, trupu moali, mâinile au încetat a le mai mișca și ieșire trupului le face supt dânsu neputând nici a se suci în lături și eu nu poci a-l ridica sau a-l purta. Pentru care cu fierbinte lacrimi din inimi, cădem la neîmpuținată mila Înălțimii tale a te milostivi asupra lui și a mea nenorocita, ca să se poruncească unde se cuvine a i se face o lefșoară din care ar putea să-și ție viața până își va da amărâtul suflet că altă putere n-avem, că am avut un copil de cutie și este acum o săptămână de când mi l-au luat și pe acela, și mi s-au tăiat leafa, și mă rog să mi se dea altul să cresc că tot pier eu lângă ticălosul meu soț, că la altile văz câte doi copii și mie nici unul, va fi cu păcat să ne prăpădim de nu ne vei ajuta cu căzuta milă, că am și 4 copii”²¹.

²⁰ *Ibid.*, dosar 211/1837, ff. 6-9.

²¹ *Ibid.*, ff. 20-22.

Alt fost internat, de această dată la Mărcuța, *Petre damblalâu ciungu*, care nu pare să fi avut vreodată altă sursă de venit în afară de cerșit (și datorită handicapului de care suferă), este înscris pe listele eforiei începând cu 1 ianuarie 1840: „În desăvârșită scăpătăciune și sărăcie, aflându-mă trecut și în vârsta bătrâneților, neputând a-mi agonisi nici hrana cea din toate zilele și fiind trimis și între cerșetorii de la Mărcuța, dar fiindcă acum umblu încoace încolo neavând nici ce mânca, rog pă cinstita prezidenție ca să mă așeze și pe mine între cerșetori pensionari cei care primesc câte lei 15 pe lună”²².

Uneori chiar atunci când sunt înscriși pe listele de subvenții, foștii cerșetori profesioniști nu pot renunța la vechile năravuri, prea înrădăcinate în mentalul popular și probabil destul de rentabile (mai ales atunci când veneau să completeze pensia de la stat). Ca regulă generală, pensionarii prinși cerșind pierdeau dreptul la pensie și erau trimiși cu titlu de pedeapsă la Malamuc. *Ioan ciungu*, ajuns în această nefericită situație, promite că se va îndrepta și își cere pensia înapoi, pentru a-și întreține familia: „pentru că eu ticălosul fiind trimis surghiun la mănăstirea schit Malamuc și făcându-vă dumneavoastră o mare pomenire cu mine de m-ați scoate de la acel surghiun, pentru ca să nu-mi piară soția și copiii de foame pe drumuri, fierbinte alerg la limanul cinstitei eforii ca să binevoiască a-și face o mare pomenire cu mine de a mi se da și mie dreapta mea leafă, cum și mai înainte era mie dată ca să nu pier eu împreună cu copiii de foame pe drumuri, pentru care iarăși mă rog și pentru îmbrăcăminte, și pentru încălțăminte, cum și cu alți ticăloși vă faceți pomenire asemenea și cu mine”. În măsura în care vinovatul promitea să se îndrepte și aducea garanții valabile în acest sens, el putea beneficia din nou de pensie: „de vreme ce Ioan ciungu au dat chezășie că nu va mai cere pe uliță să-i sloboază din casa cerșetorilor pensia câte lei cincisprezece pe lună de la vremea care n-au luat până acum”²³.

Deși în mod evident interzis și adesea sancționat, cerșitul rămâne o tentație permanentă pentru o bună parte a pensionarilor eforiei. O dovedesc nu doar cazurile particulare înregistrate de documente, ci și măsurile cu caracter mai general pe care Casele făcătoare de bine încearcă să le impună. Pentru a limita măcar practicarea cerșetoriei de către pensionarii săi, eforia trimitea în mai 1838 o circulară vopselelor, prin care se recomanda acestora o supraveghere mai strictă a săracilor asistați și o implicare mai eficientă în îngrădirea abuzurilor comise de aceștia: „După știința ce au luat acea prezidenție că unii dintre cerșetorii pensioniști s-ar fi preumblând cu cerșutu pe uliți și prin biserici este pohtită cinstita comisie ca prin slujbașii săi să se străjnicească poruncii a mărgini pe niște asemenea cerșetori ca să nu se mai preumple pe ulițe și prin biserici cu cerșutu”²⁴.

Alături de cei care declară deschis că până la data instituirii ajutoarelor legale pentru săraci trăiseră din cerșit, o altă categorie de solicitanți ale acestora

²² *Ibid.*, dosar 257/1839, f. 22.

²³ *Ibid.*, dosar 211/1837, f. 29.

²⁴ *Ibid.*, dosar 231/1838, f. 35.

o reprezintă oameni care s-au întreținut prin propriile eforturi, dar care și-au pierdut capacitatea de muncă, fie din cauza bătrâneții, fie din cauza slujbei pe care au îndeplinit-o. Preoții și mahalagii din mahalaua Căramidarii de Jos adevăresc „pentru acest Pascu muncitor ce se află om sărac și scăpătat cu tot cu cinci copii nevârsnici”²⁵. Incapacitatea de muncă în acest caz vine din „neputința bătrâneții”, iar solicitantul este așezat între pensionari la 13 ianuarie 1840.

Alteori rigorile slujbei sunt responsabile pentru pierderea capacității de muncă. Preoții și mahalagii ot Schitu Măgureanu dau adevăriniță „pentru Ioniță sin Vlad vătășelu aflându-se desăvârșit sărac și scăpătat neavând hrana vieții cea de toate zilele apoi și cu casă grea cu doi copii nevârsnici și din pricina slujbei vătășiei au rămas ticălosul și beteag cu dureri în picere și umflătură la inimă nemaifiind destoinic a-și agonisi hrana din pricina patimii întru care se află”²⁶. În același an și în aceeași mahala alt vătășel, Ioan sin Iacov, este nevoit să apeleze la ajutoarele publice din cauza bolilor pricinuite de îndeplinirea obligațiilor sale: „eu aflându-mă slujind de doisprezece ani în slujbă de vătășie aici la această mahala, încât din pricina greotăților slujbii și a multor răcele ce am cercat, am căzut în multe rânduri în primejdioase boale. Dar acum în cea mai de pre urmă căzând și în cele mai adânci bătrânețe mi s-au întâmplat iarăși o cumplită zacere, care mi-au fost de am petrecut întrînsa mai mult de un an și sculându-mă după această boală am rămas ticălosul cu cele mai mari vătămări asupra-mi, adecă orbu de amândoi ochii de tot, ciungu, șchiopu de picere și cu durere în tot trupul, [...] și mă aflu muritor de foame în casă neputându-mi agonisi hrana nici într-un chip [mă rog] a fi prenumărat și eu în institutul cerșetorilor mângâindu-mă și eu pe fieștecare lună cu lei 15 precum și alți cerșetori sunt împărtașiți cu această milă ca din aceasta să poci și eu întâmpina neapărata hrana familiei și a soției mele”²⁷. Adevărinița mahalagiilor și preoților confirmă declarația solicitantului și legătura explicită între boală și îndeplinirea îndatoririlor „și din pricina slujbei și îndatoririlor puse de stăpânire asupra-i au rămas ticălosul acum cu nevindecate dureri”²⁸. Statutul de boală profesională, să spunem, al handicapurilor pe care cei doi vătășei le contractaseră nu le creează o situație privilegiată. La fel ca cea mai mare parte a solicitanților, ei sunt nevoiți să aștepte ivirea unui loc vacant pe listele de pensionari.

Răspunsurile imediat favorabile ale eforiei nu țineau atât de gravitatea cazurilor prezentate sau de circumstanțele speciale ale acestora (situații extreme, compensarea eforturilor unor foști slujbași reduși la mila publică de boli sau de bătrânețe), cât de un moment de fericită coincidență între data înaintării cererii și existența locurilor libere pe listele de pensionari. Altminteri, cazuri al căror dramatism frizează paroxismul se soldează cu un simplu acord de principiu, a

²⁵ *Ibid.*, dosar 257/1839, f. 20.

²⁶ *Ibid.*, dosar 231/1838, ff. 2-3.

²⁷ *Ibid.*, f. 44.

²⁸ *Ibid.*, f. 72.

căruia punere în practică este condiționată de vacanțarea unui loc între pensionari. Solicitanții la rândul lor sancționează nu doar lipsa de sensibilitate a noilor întocmiri, ci și cinismul autorităților, care invocă prea adesea acea „vacanță”, în spatele căreia se ascunde de fapt moartea unui sărac: „Două suflete într-o familie ne aflăm care amândouă suntem ticăloase și supuse supt patimi, unul supt patima epilipsii de atâția ani și altul de dambla de sunt acum trei ani, am cheltuit tot ce am avut după starea noastră, și acum am rămas de fi vrednici de milă, am alergat în tot chipul spre a fi și noi împărtașiți și prenumărați cu acei ce se împărtașesc lunatic, nemernicia noastră nu ne-am înaintat cu a fi și noi prenumărați, încât cinstita mare logofeție bisericească prin care ese acest izvor ne-au precumtat cu cuvânt că până nu vor muri alții noi nu putem fi [...]. Prea cinstite și milostive cocoane, mare strâmtorare m-au îndreptat ca să alerg da dreptu către izvoru cel adevărat și nesfârșit, ca să vă milostiviți a porunci unde se cuvine cum a fi și noi prenumărați și statorniciți spre întâmpinarea hranii din toate zilele și altor neapărate trebuințe. Că de este temeii la cuvântul ce ne-au dat că să fim așteptători până vor muri alții, să se judece de înalta înțelepciunea domniei voastre și cum duhul sfânt vă va lumina” (Gheorghie damblagiu și Catinca epilepticoasa)²⁹.

Un fost slujbaș, Radu aprodul de divan ot Antim, cu certitudine versat în meandrele administrației, după anii petrecuți în preajma instanțelor acesteia, preferă să urmărească singur situația listelor de săraci asistați, nu doar din imediata proximitate, din propria mahalala sau vopsea, ci și din celelalte mahalale și unități administrative. Îndată ce află de moartea unui pensionar, el solicită eforiei să fie trecut pe liste în locul acestuia: „Încă de la 15 ale trecutului septembrie am dat jalbă Mării sale lui Vodă prin care am arătat atât adâncă bătrânețe cât și slujbele ce am săvârșit țării. Toate formalitățile s-au săvârșit, iar vreo punere la cale nu mi s-au făcut. Acum fiindcă unul dintre pensionistii cerșetori, anume Nedelcu ot mahalaua Batiștii văpseaua galbenă au murit plecat mă rog cinstitei eforii ca să binevoiască a mă așeza pe mine în locul numitului”³⁰. Eforia acceptă și face înlocuirea respectivă.

Subvențiile oferite de stat săracilor, foarte apreciate în condițiile în care cerșitul devenise o practică ilegală, erau adesea fraudate, cel mai curent prin preluarea abuzivă și neautorizată a билетelor unor foști beneficiari morți, fie de către rude, fie de persoane care nu avuseseră nici o legătură cu aceștia. Un astfel de caz este semnalat în 1837, când Eforia caselor făcătoare de bine și de folos obștesc cerea comisiei teritoriale demararea unei anchete care să permită stabilirea datei decesului titularului pensiei și ulterior recuperarea prejudiciului: „Eforia între ceilalți cerșetori pensioniști au avut așezat și pe un (Gabor?) de la mahalaua Popa Chițu din coprinsul acei vâpseli. Pomenitul de sunt patru luni n-au

²⁹ *Ibid.*, dosar 189/1836, f. 4.

³⁰ *Ibid.*, dosar 211/1837, f. 10.

mai venit în persoană, ci trimitea pă o fâmee anume Carișca țiganca nemțască ce șade în casa Marii iconăresii ot Icoanei tot din coprinsul pomenitei mahalale: Acum la sfârșitul lunii lui feurar viind cu biletul să priimească pensia o altă femeie doică a institutului anume Zoița a lui Petre cojocar ot Icoanei văzând pe aceia că primește pensie pe numele lui Gabor zise că Gabor de sunt acum patru luni au murit și este îngropat la biserica numitei mahalale, iar această femeie, care cu numele lui primește bani, nici nevastă nu-i este, nici fată, ci o amăgitoare”. Eforia cerea comisiei respective „să ceceteze preoții de la care lună și zi a murit, să împlinească banii câte lei 15 pe toată luna până la 1 feurar precum și cojocu lei 18 bani 60 ce i s-au dat la luna lui dechemvrie trecut anul 1836, să-i trimiță eforiei”³¹.

În martie anul următor, Prezidenția eforiei caselor făcătoare de bine trimetea o circulară comisiilor vopselelor prin care erau invitate să cerceteze și să confirme listele de săraci asistați la domiciliu, astfel încât să se pună capăt eventualelor fraude, în măsura în care acestea vor fi fost descoperite: „cu bună băgare de seamă să cerceteze și pe cei mai jos însemnați cerșetori care se împărtășesc din mila cea hotărâtă pe toată luna, de sunt în viață chiar ei și nu cumva cu numele lor se prefac alții care se arată cu bileturile și își priimesc lefii, înșelând eforia”³². Măsura era justificată prin faptul că la o astfel de cercetare făcută de comisarul vopselei albastre se descoperiseră patru cazuri de fraudă.

Adesea, după moartea titularului, familia sprijinită de mărturia mahalagiilor, încerca să obțină transferarea pensiei. *Ioniță ologu sin Mușat* primise pensie din 15 ianuarie 1836, până la 5 decembrie 1838, când încasa leafa pe noiembrie 1838 (biletul no. 11³³). La 17 decembrie încetase deja din viață, întrucât mahalagii și preoții din mahalala îi dădeau văduvei lui o adeverință despre starea ei de sărăcie, cu care aceasta probabil ar fi încercat să obțină de la eforie transferarea pensiei răposatului asupra ei înseși: „Noi cei mai jos iscăliți mahalagii și preoți ot mahalaua Staicului ot vâpseua albastră dăm acest înscris al nostru precum să se știe precum Nastasia soția răposatului Ioniță ologu sin Mușat întru adevăr se află săracă desăvârșit având și două fete decât numai o căscioară unde să se adăpostească”³⁴. La 13 ianuarie anul următor, eforia scria comisiei vopselei albastre că, la cererea de cercetare pe care i-o adresase pentru cazul lui Ioniță ologul, despre care se știa deja că murise, nu primise încă răspuns („și până acum eforia se află în adăstare de acest fel de răspuns”). Aproape o săptămână mai târziu, comisia răspundea la rândul său eforiei, pentru a o înștiința că, cel mai probabil, biletul respectivului mort era deja la ea: „Comisia locală au înțeles după cercetarea făcută că acel bilet arătându-l acolea chiar familia mai sus zisă cu rugăciune de a fi trecută în locul pomenitului încetat din viață i s-ar fi poprit

³¹ *Ibid.*, f. 1.

³² *Ibid.*, dosar 231/1838, ff. 5 și urm.

³³ *Ibid.*, ff. 121-122.

³⁴ *Ibid.*, f. 123.

în cancelaria cinstitei eforii”³⁵. În urma investigațiilor în propria cancelarie, eforia găsește probabil biletul respectiv, întrucât pe rezoluția adăugată precedentului răspuns al comisiei locale este indicat numele noului beneficiar. Așadar, la moartea unui titular, întâi se recupera biletul acestuia, apoi se înlocuia. Dreptul la pensie era dat de infirmitate. De pildă, în cazul precedent, chiar dacă văduva respectivului răposat era la fel de săracă precum fusese soțul ei, ba poate chiar mai săracă, în lipsa pensiei acestuia, sănătoasă fiind se presupunea că își poate câștiga singură existența.

Altă formulă posibilă de fraudare a subvențiilor, era preluarea abuzivă a acestora de către însoțitorul unei persoane cu handicap grav, care nu se putea deplasa personal pentru încasarea ajutorului. Uneori astfel de situații sunt agravate de tratamente inumane aplicate titularului biletului de către cel care ar fi trebuit să îl aibă în grijă. *Sofica fata epilepticoasa, ot Antim*, adresa autorităților următoarea plângere: „Cinstitei Prezenții a caselor făcătoare de bine, supt iscălita aflându-mă între cerșetori ce primesc pensie pe toată luna câte lei 15 încă de când s-au formăluit această pensie și fiindcă eu de boala ce am nu puteam veni singură să-mi primesc această milostenie, ci eram supt îngrijirea unei Varvara muscăloaica, care acum fiind dată cu totul în patima beții și a curvii nu îi este îndestul că mă bate de mă prăpădește, ci și îmi ia această milostenie zicând că acel bilet de pensie este pe seama ei, de aceia dar rog plecat pe cinstita prezenție ca să nu-i mai dea bani în priimirea ei, și iarăși mă rog să mă dea supt îngrijirea alții cuiva fiindcă mă aflu fată streină și fără nici un căpătâi”³⁶. La cererea eforiei, comisia vopselii de verde, unde locuia reclamanta, demarează o anchetă, pe parcursul căreia însă conflictul pare să se aplaneze; deși Varvara nu recunoaște acuzațiile ce i se aduseseră, Sofica renunță în cele din urmă la plângere.

*

Cazurile aduse în discuție până acum permit formularea câtorva observații, pe care preferăm să nu le numim concluzii, doar pentru a nu le investi cu caracterul de generalitate pe care acestea le presupun. Fără a se preta unei analize cantitative, care ar putea da măsura operei de binefacere girate de stat în prima jumătate a secolului al XIX-lea, ele pot totuși oferi sugestii valabile despre modul de funcționare al acesteia și despre impactul pe care ea îl va fi avut asupra vieții sociale, în perioada avută în vedere. Fără a putea aprecia așadar, în limite concrete, în ce măsură eforturile autorităților au răspuns scopurilor pe care acestea și le propuseseră, în speță eradicarea cerșetoriei, credem că, în ansamblu, rezultatele au fost mai curând modeste. Prestabilirea prin lege a numărului de asistați, lipsa de elasticitate a normelor de acordare ale

³⁵ *Ibid.*, ff. 126-127.

³⁶ *Ibid.*, dosar 257/1839, f. 15.

ajutoarelor, rigiditatea administrativă a întregului sistem de asistență publică și în primul rând a mijloacelor financiare de care acesta dispunea, au făcut ca eforturile autorităților să răspundă numai parțial nevoilor reale din spațiul social. Nu putem încheia aceste pagini, fără a semnala totuși că ne aflăm pe tărâmul unei probleme cu ale cărei diferite aspecte societățile, aproape indiferent de timp sau de grad de dezvoltare, nu au încetat să se confrunte.

PENSIONS FOR THE BEGGARS WITH FAMILIES. SOCIAL PUBLIC CARE
IN WALLACHIA DURING THE FIRST HALF OF THE XIXTH CENTURY

Summary

During the first half of the XIXth century, social public care was organized along two directions: commitment of professional beggars, without a family, in specialized institutions, and home assistance of beggars with families (by a monthly pension and by an annual change of clothes). The article relies on archive documents, such as potential beneficiaries' help requests, administrative documents issued by the authorities, lists of help beneficiaries, inquiries, etc. It presents aspects related to the practical functioning of the social assistance: types of beneficiaries, pension distribution procedures, abuses and frauds. The legal limitations of the administrative rigidity of the pension system were strictly defined, even before the assessment of the real needs in society. This is the reason the efficiency of the pension system was lower than expected both by the authorities and the beneficiaries.

Keywords: XIXth century; social assistance; beggars; romanian institutions; pension system.